

## Εὐγένιος Βούλγαρις

Ὁ homo universalis τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ  
300 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ (1716-2016)

ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν



*Πρωσπογραφία τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρεως (έλαιογραφία).  
Γ.Μ. Μονὴ Βατοπαιδίου, ἀρχὲς 20οῦ αἰ.*

Ἀθήνα, Πολεμικὸ Μουσεῖο

Παρασκευὴ-Σάββατο 18-19 Νοεμβρίου 2016



# Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

## Παρασκευή 18 Νοεμβρίου 2016

17.00 Έγγραφη Συνέδρων

17.30 Προσφωνήσεις:

- Μητροπολίτης Κερκύρας, Παξών και Διαποντίων Νήσων κ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ
- Καθηγούμενος τῆς Ἱ.Μ. Μονῆς Βατοπαιδίου ἀρχιμ. ΕΦΡΑΙΜ
- Ἀκαδημαϊκὸς Χρύσα ΜΑΛΤΕΖΟΥ

Χαιρετισμοί:

- Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ κ. ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΣ, ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου
- Ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ κ. ΙΑΚΩΒΟΣ, ἐκπρόσωπος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ.κ. Ἱερωνύμου Β΄
- Πρόεδρος τῆς Ρωσίας κ. Ἀντρέι ΜΑΣΛΩΒ

18.20 Χαρίτων ΚΑΡΑΝΑΣΙΟΣ, Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις ὡς *homo universalis* καὶ νοῦς τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ

18.40 Πρωτοπρεσβύτερος Νικόλαος ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ, Ἀνεξιθρησκία καὶ θεολογικὴ ὄντολογία τῆς ἐλευθερίας στὸν Εὐγένιο Βούλγαρι

19.00 Ἀρχιμ. ΕΦΡΑΙΜ, καθηγούμενος Ἱ. Μ. Μονῆς Βατοπαιδίου, Εὐγένιος Βούλγαρις (1716-1806). Ὁ φωτιστὴς τοῦ Γένους

19.20 Προβολὴ τοῦ ντοκυμαντέρ: Εὐγένιος Βούλγαρις (1716-1806). Παραγωγὴ τῆς Ἱ.Μ. Μονῆς Βατοπαιδίου

20.00 Δεξίωση

Παρουσίαση: Νικόλαος Γκουράρος,

Διευθυντὴς τοῦ διαδικτυακοῦ περιοδικοῦ «Πεμπτούσια»

Τὰ εἰρήπια τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς  
δίπλα στὴν Ἱ.Μ. Μονὴ Βατοπαιδίου



## Σάββατο 19 Νοεμβρίου 2016

### Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ: Διαδρομές και χειρόγραφα του Ευγένιου Βουλγάρεως

Προεδρία: Συμεών ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ

- 09.00 Έλενη ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗ-ΤΣΟΥΓΚΑΡΑΚΗ, *Οι επιστολές του Ευγένιου Βουλγάρεως προς τον πατριάρχη Κύριλλο Ε΄*
- 09.20 Μπόρις ΦΟΝΚΙΤΣ, *Αυτόγραφα του Ευγένιου Βουλγάρεως στις βιβλιοθήκες της Ρωσίας και της Ουκρανίας*
- 09.40 Ιωάννης ΚΑΡΡΑΣ, *Ο Ευγένιος Βούλγαρις, ή Αικατερίνη Β΄ και η θριαμβευτική πύλη στη Νίζνα της Ουκρανίας*
- 10.00 Ίλια ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗ-SANGMEISTER, *Τα χρόνια της Χερσώνας (1781-1788): συμβολή στη βιογραφία του Ευγένιου Βουλγάρεως*
- 10.20 Ίρινα ΒΟΖΝΕΣΕΝΣΚΑΓΙΑ, *Ο τάφος του Ευγένιου Βουλγάρεως στην Τερά Μονή Αλεξάνδρου Νιέβσκι στην Αγία Πετρούπολη*
- 10.40 Σταύρος ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ, *Άθωνιās Ακαδημία. Η αρχιτεκτονική του μνημείου και μερικές σκέψεις για την αποκατάστασή του*

11.00-11.30: Συζήτηση

11.30-12.00: Διάλειμμα – Κέρασμα

### Β΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ: Γλώσσα, Φιλοσοφία και Έπιστήμη

Προεδρία: Ίλια ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗ-SANGMEISTER

- 12.00 Κώστας ΝΤΙΝΑΣ, *Γλωσσικές παρατηρήσεις στο έργο του Ευγένιου Βουλγάρεως: ή περίπτωση της γλωσσικής ποικιλίας*
- 12.20 Πήτερ ΜΑΚΡΙΤΖ, *Ο Βούλγαρις φαναριώτης στιχουργός; Σκέψεις για τον τσελεπή Μέμνονα*
- 12.40 Κωνσταντίνος Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ, *Η μετοχέτευση της ευρωπαϊκής φιλοσοφίας στη νεοελληνική σκέψη μέσω των μεταφράσεων: Η συμβολή του Ευγένιου Βουλγάρεως*
- 13.00 Δημήτριος ΠΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, *Όταν ή μετάφραση γίνεται έξελληνισμός: Α. Τακουετίου Στοιχεία Γεωμετρίας από τον Ευγένιο Βούλγαρι*
- 13.20 Γεώργιος Ν. ΒΛΑΧΑΚΗΣ, *Η παρουσία του Θεού στο έπιστημονικό έργο του Ευγένιου Βουλγάρεως*
- 13.40 Άθανάσιος ΚΑΡΜΗΣ, *Οι ιδεολογικές, πολιτισμικές και παιδαγωγικές θέσεις του Ευγένιου Βουλγάρεως και ή απήχησή τους στη νεότερη εποχή*

14.00-14.30: Συζήτηση

## Γ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ: Θεολογία και Έκκλησιαστική Πολιτική

Προεδρία: Έλένη ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗ-ΤΣΟΥΓΚΑΡΑΚΗ

- 17.00 Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ, Σοφία και παράχρηση Έξουσίας – Ο Εὐγένιος Βούλγαρις περί Πάπα
- 17.20 Βασίλειος Ν. ΜΑΚΡΙΔΗΣ, «Ἀπόκρισις ὀρθοδόξου τινὸς πρὸς τινὰ ἀδελφὸν ὀρθόδοξον περὶ τῶν Κατολίκων δυναστείας [...]» (Halle 1775): Ἔργο τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρεως ἢ τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη;
- 17.40 Ὀλεγκ-Μαξιμ ΤΣΥΜΠΕΝΚΟ, Ἡ πραγματεία τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρεως «Ἱστορικὴ μελέτη περὶ τῆς χρονολογίας τῆς βαπτίσεως τῆς Ὀλγας ἡγεμονίδος τῆς Ρωσίας»: τὰ πολιτισμικὰ συμφραζόμενα καὶ οἱ προεκτάσεις τους
- 18.00 Χρήστος ΑΡΑΜΠΑΤΖΗΣ, Θεὸς καὶ Ἱστορία στὸ ἔργο τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρεως
- 18.20 Πρωτοπρεσβύτερος Βασίλειος ΚΑΛΛΙΑΚΜΑΝΗΣ, Ἡ εὐθανασία κατὰ τὸν Εὐγένιο Βούλγαρι
- 18.40 Συμεὼν ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ, Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις ὡς ἐκδότης πατερικῶν κειμένων
- 19.00 Συζήτηση
- 19.30 Συμπεράσματα Ἡμερίδος:  
Κ. Θ. Πέτσιος, Β. Ν. Μακρίδης, Χαρ. Καρανάσιος
- 20:00 Λήξη Ἡμερίδος

## Κυριακὴ 20 Νοεμβρίου 2016

- 7:00 Ὁρθρος, Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία μετὰ Μνημοσύνου γιὰ τὸν Εὐγένιο Βούλγαρι στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Δημητρίου στὸν δῆμο Ἁγίου Δημητρίου (Μπραχάμι). Ψάλλει ἡ Ἑλληνικὴ Βυζαντινὴ Χορωδία μὲ χοράρχη τὸν κ. Γεώργιο Κωνσταντίνου

## ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

1. Ἐλένη ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗ-ΤΣΟΥΓΚΑΡΑΚΗ, ὁμότ. καθηγήτρια ἱστορίας Ἰονίου Πανεπιστημίου
2. Χρήστος ΑΡΑΜΠΑΤΖΗΣ, καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
3. Γεώργιος Ν. ΒΛΑΧΑΚΗΣ, ἐπίκ. καθηγητὴς ἱστορίας ἐπιστημῶν Ἑλληνικοῦ Ἀνοικτοῦ Πανεπιστημίου
4. Ἴρινα ΒΟΖΝΕΣΕΝΣΚΑΓΙΑ, ἐρευνήτρια Ρωσικῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν Ἁγίας Πετρούπολεως
5. Ἀρχμ. ΕΦΡΑΙΜ, καθηγούμενος Ἱεράς Μεγίστης Μονῆς Βατοπαίδιου Ἁγίου Ὁρους
6. π. Βασίλειος ΚΑΛΛΙΑΚΜΑΝΗΣ, καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
7. Χαρίτων ΚΑΡΑΝΑΣΙΟΣ, διευθυντὴς ἐρευνῶν ΚΕΜΝΕ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν
8. Ἀθανάσιος ΚΑΡΜΗΣ, ἐπιστ. συνεργάτης Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
9. Ἰωάννης ΚΑΡΡΑΣ, ἐπισκέπτης καθηγητὴς νεότερης ἱστορίας Πανεπιστημίου Φράιμπουργκ Γερμανίας
10. π. Νικόλαος ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ, καθηγητὴς δογματικῆς καὶ φιλοσοφίας Α.Ε.Α.Θ. καὶ ἐπισκέπτης καθηγητὴς στὸ Ὁρθόδοξο Ἰνστιτοῦτο τοῦ Cambridge
11. Βασίλειος Ν. ΜΑΚΡΙΔΗΣ, καθηγητὴς θρησκευολογίας Πανεπιστημίου Ἐρφούρτης Γερμανίας
12. Πήτερ ΜΑΚΡΙΤΖ, ὁμότ. καθηγητὴς νεοελληνικῆς φιλολογίας Πανεπιστημίου Ὁξφόρδης
13. Σταῦρος ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ, ἀναπλ. καθηγητὴς Τμ. Ἀρχαιοεπιστῶν καὶ Φιλολογίας Πανεπιστημίου Πατρῶν
14. π. Γεώργιος ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ, ὁμότ. καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
15. Κώστας ΝΤΙΝΑΣ, καθηγητὴς γλωσσολογίας, Πανεπιστημίου Δυτικῆς Μακεδονίας
16. Συμεὼν ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ, καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
17. Δημήτριος ΠΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, διδάκτωρ Τμ. Μαθηματικῶν Πανεπιστημίου Πατρῶν
18. Κωνσταντίνος Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ, καθηγητὴς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων
19. Ὀλεγκ-Μαξιμ ΤΣΥΜΠΕΝΚΟ, δρ. ἱστορίας, Ἀκαδημία Ἐπιστήμης καὶ Ἐκπαίδευσης Maico-Mannesman Κιέβου
20. Μπόρις ΦΟΝΚΙΤΣ, ἀκαδημαϊκός, ὁμότ. καθηγητὴς παλαιολογίας καὶ βυζαντινῆς φιλολογίας Πανεπ. Μόσχας
21. Ἴλια ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗ- SANGMEISTER, ἀναπλ. καθηγήτρια νεοελληνικῆς φιλολογίας Πανεπιστημίου Κύπρου

## Ἐπιστημονικὴ Ἐπιτροπὴ

Ἑλένη ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗ-ΤΣΟΥΓΚΑΡΑΚΗ  
δόμτ. καθηγήτρια ἱστορίας Ἰονίου Πανεπιστημίου

Χαρίτων ΚΑΡΑΝΑΣΙΟΣ  
διευθυντὴς ἐρευνῶν ΚΕΜΝΕ/Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Βασίλειος Ν. ΜΑΚΡΙΔΗΣ  
καθηγητὴς θρησκευολογίας Πανεπιστημίου Ἐρφουρτ Γερμανίας

Συμεὼν ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ  
καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς ΑΠΘ

Κωνσταντῖνος Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ  
καθηγητὴς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων

Ἰλῖα ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΗ-SANGMEISTER  
ἀναπλ. καθηγήτρια νεοελληνικῆς φιλολογίας Πανεπιστημίου Κύπρου



Εὐγένιος Ζῆσι: ὁ Βεγγάζης

### Ὄργάνωση

Διαδικτυακὸ περιοδικὸ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑ  
**ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ**  
[www.pemptousia.gr](http://www.pemptousia.gr)